

**УКРАЇНКА ФЕДОРА ВОВКА НА СТОРІНКАХ
БЕЛЬГІЙСЬКОГО ФОЛЬКЛОРНОГО ЖУРНАЛУ
“REVUE DES TRADITIONS POPULAIRES”
(ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ЧАСУ СМЕРТІ ВЧЕНОГО-
ЕНЦИКЛОПЕДИСТА)**

Ярема КРАВЕЦЬ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра світової літератури,
вул. Університетська 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: yaremakravets@gmail.com*

Федір Вовк належить до тих учених-енциклопедистів, закордонні дописи якого склали одну з цікавих ланок понадпівторастилітньої історії українсько-бельгійських літературних взаємин. Окремі статті про цього антрополога і фольклориста друкувалися на сторінках української періодики. Ішлося, зокрема, про еміграційну діяльність ученого, коли він займався анатомічною антропологією і порівняльною етнографією. Науковці зазначали, що Федір Вовк, вимушено відірваний од Батьківщини, продовжував дослідження минулого й сучасного українського народу, постійно подавав відомості про результати науково-дослідної роботи в Україні. Та все-таки ще дотепер науковці не торкалися українознавчих публікацій Ф. Вовка, поміщених, зокрема, на сторінках бельгійського фольклорного журналу “Revue des traditions populaires”. У цій статті розглянуто французькомовні відгуки ученого з приводу появи етнографічних досліджень Бориса Грінченка, першого номера Франкового журналу «Житє і слово», некрологи пам’яті науковців Олександра Потебні, Михайла Драгоманова та письменника-романтика Пантелеймона Куліша. Автор цих некрологів знайомив читача бельгійського журналу із значенням доробку цих особистостей для української культури.

Окремо ішлося про взаємини Ф. Вовка із Іваном Франком, для якого науковець-антрополог був «надійним джерелом» постачання бібліографічних заміток про нові французькі книжки. В окремих номерах журналу “Revue des traditions populaires” надруковані студії Ф. Вовка про звичаї подорожувачів в Україні, про сани в похоронних звичаях українців, рецензії на окремі праці І. Франка, як, скажімо, «Весільні звичаї та обряди», а також фольклористичні переклади вченого-антрополога. У статті згадано дві особливо важливі статті-некрологи пам’яті Ф. Вовка, що друкувалися 1918 року і належали Михайлові Грушевському та громадському діячеві, письменникові і публіцистові Петрові Стебницькому.

Ключові слова: Федір Вовк, “Revue des traditions populaires”, українсько-бельгійські літературні взаємини, етнографічні дописи, некрологи, О. Потебня, М. Драгоманов, П. Куліш, І. Франко.

Життєвий шлях і наукова діяльність видатного українського вченого-енциклопедиста, антрополога Федора Вовка (1847–1918) знаходили своє висвітлення у численних публікаціях на сторінках українських періодичних видань, зокрема, у статті «Ф. К. Вовк (до 120-річчя з дня народження)» Г. Стельмаха, М. Приходько, що побачила світ у № 3 за 1967 рік «Українського історичного журналу» та в енциклопедичній статті В. Горленка у першому томі незакінченої «Української літературної енциклопедії» у п'яти томах (Київ, 1989).

У статті, надрукованій в історичному журналі, ішлося, зокрема, про еміграційну діяльність ученого, коли він займався анатомічною антропологією й порівняльною етнографією, проходив школу *«провідних буржуазних вчених»* і *"одночасно працює над розробкою питань української антропології, етнології, передісторії"* [4, с. 124]. Науковці також відзначили, що Федір Вовк, незважаючи на вимушену відірваність від батьківщини, «продовжує дослідження минулого й сучасного українського народу, [...] постійно подає відомості про наслідки науково-дослідної роботи на Україні» [4, с. 124].

Етапними для осмислення наукової і творчої долі вченого стали дві монографії історика та етнолога Оксани Франко – «Федір Вовк» (Нью-Йорк, 1997) та «Федір Вовк – вчений і громадський діяч» (Київ, 2001).

Ще два особливі матеріали – статті-некрологи про Ф. Вовка, які друкувалися 1918 року і належали Михайлові Грушевському та Петрові Стебницькому. Ці статті згадуємо насамперед через особливу сторінку наукової діяльності Ф. Вовка, яка втілилася у його українознавчих працях на сторінках бельгійського фольклорного журналу “Revue des traditions populaires”. Україніка вченого, що з’являлася на сторінках цього авторитетного французькомовного журналу, є однією з цікавих ланок понадпівторастилітньої історії українсько-бельгійських літературних взаємин.

У некролозі «Пам’яті Федора Вовка», † 29 червня 1918 р.», який надруковано в журналі «Україна (кн. 1–2 за 1918 р.)», науковому трьохмісячникові українознавства, М. Грушевський писав: «Між утратами,

якими записавсь отсей рік в історії нашого життя, особливо болюча, невіджалувана для нашої науки була страта заслуженого нашого антрополога й археолога Федора Кіндратовича Вовка. Лиха доля вирвала його, саме коли здійснилась його мрія – дістатись на Україну й на ґрунті послужити культурному відродженню її. І дійсно, від моменту, коли починалось наше культурне й наукове будівництво, потреба його присутності відчувалась живо – тим живіше, чим більш розвивалось і поглиблювалось воно. По різних питаннях, в різних галузях нашої культурної роботи його досвід, обізнання, ерудиція були особливо потрібні тепер – те, що міг він дати по деяким справам, не може дати ніхто. Бо в них він бував часто не тільки першим, але й єдиним» [2, с. 1].

Знаємо, що учений з 1879 до 1905 року перебував в еміграції у Франції, зокрема й у Швейцарії, друкував численні статті французькою мовою, особливо стосовно різних обрядів в Україні, похоронних звичаїв, побратимства на сторінках бельгійських журналів «Mélusine» та в зазначеному у заголовку цієї статті фольклорному журналі.

Федір Вовк, як розповідає М. Грушевський, потрапивши в еміграцію, «озброївся ресурсами європейської науки з різних галузей її, опинившись в огнищі світової наукової роботи, ставши перед лицем європейської культури...» [2, с. 1]. Під впливом В. Антоновича та М. Драгоманова він віддався етнографічним студіям, займався поглибленими історичними й етнографічними пошуками в Румунії й Болгарії. «Ф. Вовк служив джерелом всяких інформацій для французьких етнологів і фольклористів щодо української та російської етнології й археології і навпаки старався популяризувати в українських кругах нові здобутки, нові методи французької антропологии, котру високо цінив», – писав М. Грушевський [2, с. 6].

У своєму некролозі М. Грушевський згадав і про співпрацю Ф. Вовка із Науковим товариством ім. Шевченка, де, зокрема, учений був співавтором серії видань, присвячених етнології й археології, надрукувавши кілька випусків «Матеріалів до української етнології». Особисті контакти вченого-історика з

Ф. Вовком налагодилися в Парижі 1903 року, куди М. Грушевський приїхав на пропозицію останнього прочитати короткий курс історії України.

Особливо значною була робота Ф. Вовка над енциклопедією українознавства, проект якої виник у петербурзькій українській громаді і яка стала виходити під назвою «Українській народъ въ прошломъ и настоящемъ». Під час Першої світової війни, зазначив М. Грушевський, учений-антрополог передав до друку два огляди «Антропологическіе особенности украинского народа» і «Этнографическія особенности украинского народа», що «мали служити вихідною точкою для дальших студій і самого покійного і молодших поколінь дослідників» [2, с. 9].

Несприятливі обставини еміграційного життя, постійні нестатки підірвали здоров'я вченого; особливо шкідливим для нього був петербурзький клімат; це стало «для нього погибельним в такому пізнім віку; кожна зима звичайно стала приносити йому недугу, він все більше знемагав і тратив сили. Робив заходи, щоб перенестися на Україну, але несприятливі обставини не давали тому змоги, і коли нарешті він рушив на Україну – нещаслива пригода перервала його життя в дорозі, не давши змоги на останку послужити науці й культурі відродженої України у неї дома» [2, с. 9–10].

З 1887 року розпочалося інтенсивне листування між Іваном Франком і Федором Вовком, у якому науковці активно обговорювали різні видавничі проекти, зокрема роботу над словником Otto, для якого Ф. Вовк писав статті про історика В. Антоновича, Україну, козацтво, Богдана Хмельницького, Тараса Шевченка. І. Франко глибоко шанував Ф. Вовка як «визначного українського письменника, етнографа, знавця наддунайських країн (Румунії та Болгарії)» [5, т. 49, с. 162]. Ф. Вовк був для І. Франка надійним джерелом постачання бібліографічних заміток «про нові книжки французькі, головню цікавіші белетристичні, етнографічні, історико-літературні і історико-релігійні» [5, т. 49, с. 177]. В одному листі І. Франко просив Ф. Вовка надіслати, зокрема, часопис “Revue des traditions populaires”, в якому той помістив некролог про

Михайла Драгоманова, публікуючи його одразу після смерті українського професора.

Першим із українознавчих дописів Ф. Вовка у бельгійському фольклористичному журналі був некролог пам'яті видатного мовознавця Олександра Потебні, надрукований у № 1 журналу за 1892 рік. Ф. Вовк писав: «29 листопада (11 грудня) 1891 року помер у Харкові у віці 58 років один із найвидатніших європейських учених Олександр Опанасович Потебня, професор Харківського університету і голова місцевого історико-філологічного товариства» [9, с. 59]. Розповівши про професійний ріст ученого, який під впливом фольклориста й українського патріота М. Неговського відмовився від юридичної кар'єри і присвятив своє життя філологічним студіям, Ф. Вовк згадав про одну з перших праць О. Потебні «О некоторых символах в славянской народной поэзии» (1860). Ученому належить, писав Ф. Вовк, понад п'ятдесят наукових монографій, серед яких низка праць, присвячених українським прислів'ям та міфології. Ф. Вовк зазначав: «Та найвидатнішою його працею в галузі фольклору є, безперечно, «Объяснения малорусских и сродных народных песен» (1883–1887). Це справжній *vade mecum* кожного слов'янського фольклориста, праця, яка вражає глибокою ерудицією і багатством інформації». [9, с. 60]. Говорячи про О. Потебню не тільки як про видатного ученого, але й дуже здібного професора, який зумів створити цілу школу учнів, автор некролога наголошував, що це був учений твердий, непохитний і дуже незалежний у своїх політичних і наукових поглядах. «Цей учений мав відвагу вибрати об'єктом своїх досліджень мову й усну літературу своєї країни України, що не дуже заохочувалося офіційними колами Росії, де, як знаємо, відомим імператорським указом від 1876 року українська мова була заборонена в освіті та літературі» [9, с. 60]. О. Потебня завжди був палким прихильником академічної свободи й університетського права. Більшість його праць, інформував автор некрологу, надруковані у виданні «Филологический вестник» та «Archiv für slawische Philologie» В. Ягича.

Цікавою стосовно творчих взаємин Ф. Вовка із І. Франком є рецензія українського етнографа у № 3–4 “Revue des traditions populaires” за березень-квітень 1894 року на появу першого номера журналу «Житє і слово»: «З великим задоволенням ми можемо сповістити про появу нового журналу, який щойно збагатив українську літературу, – писав Ф. Вовк. – Хоча і не присвячений повністю фольклорові, вже своїм першим виданням він містить речі дуже дотичні до наших студій» [10, с. 226]. Автор рецензії наголосив на особливо вдалому використанні портрета М. Драгоманова, а також на тій можливості, яку видавці надали читачам ознайомитися з біографією українського професора. «Видання зроблене дбайливо і грамотно, і нам залишається тільки побажати нашому новому побратимові гарного успіху», – такими словами Ф. Вовк завершував свій допис [10, с. 227].

Ще одну українознавчу рецензію Ф. Вовк помістив раніше, у № 2 того ж журналу, розповідаючи про двотомний збірник Бориса Грінченка «Этнографические материалы», виданий у Чернігові і датований 1895–1896 роками: «Майже рік тому [...] ми якраз тут писали, що багатства українського фольклору ще далеко не вичерпані... Тут ще раз повторюємо ці слова, повідомляючи про надзвичайно багату і дуже гарно складену публікацію добродія Грінченка» [7, с. 227].

На наступній сторінці Ф. Вовк дуже тепло презентував українського письменника й ученого, зазначаючи, що той «вельми знаний в українській літературі як письменник великого таланту». Дуже обізнаний у мові і народному житті України, Б. Грінченко «зробить важливі послуги етнографії та фольклорові своєї батьківщини. Сподіючись на це, нам залишається лише привітати автора з таким яскравим початком», – підсумував Ф. Вовк, інформуючи читача “Revue des traditions populaires” про видання Бориса Грінченка.

Некролог «М. Драгоманов», автором якого був Ф. Вовк, надрукований у № 7 журналу “Revue des traditions populaires” за 1895 рік, – це виклад важливіших етапів життя й наукової діяльності видатного українця, написаний

авторитетним ученим-етнографом, фольклористом і, насамперед, ученим, який тісно співпрацював із М. Драгомановим, добре знав його праці. Подавши розлогу інформацію про життєвий шлях М. Драгоманова (навчання в Гадячі, у Полтавській гімназії, Київському університеті, а далі вимушена еміграція до Женеви, посада професора історії у Вищій школі Софії), Ф. Вовк писав: «Не місце тут і в цей час давати оцінку політичній діяльності М. Драгоманова, однак ця діяльність була завжди тісно пов'язана із його науковими роботами особливо в галузі фольклору. Захищаючи політичні права своєї батьківщини, працюючи для її національного відродження і для справи федералістської демократії він не міг залишатися байдужим до самого народу, його життя і його особливостей. Це були епічні пісні, чи радше історичні, які першими привернули його увагу, поділяв роботу із професором В. Антоновичем, який займався історичним поясненням цих пісень. Добірка цих пісень «Исторические песни малорусского народа», опублікована двома науковцями в Києві у 1874–1875 рр., була першим твором цього жанру не лише в Україні, але й у всіх слов'янських країнах» [6, с. 431]. Федір Вовк звернув увагу на те, що дуже ретельно зібрані матеріали видання, із ґрунтовною критичною основою, супроводжуються «усіма можливими варіантами і дуже ерудованими поясненнями» [6, с. 431].

Дальша розповідь Ф. Вовка стосувалася видавничої справи М. Драгоманова у Женеві (двотомник «Політичні пісні українського народу з XVIII–XIX ст.»; «Нові українські пісні про громадські справи. 1764–1880 рр.»), активна робота у російському імператорському географічному товаристві, де він брав особливо діяльну участь, зокрема, займаючись редагуванням легенд, народних традицій та інших фольклорних документів, що «масово надходили до цього товариства і викликали справжній етнографічний рух у цілій країні» [6, с. 431]. 1876 року з'явилася добірка «Оповідання і народні традиції Малоросії», яка визначила усі його подальші праці. «Зібравши, – продовжував Ф. Вовк, – справді незвичайну бібліотеку традиційних, латинських і грецьких малознаних творів, володіючи майже всіма європейськими мовами й наріччями,

наділений винятковою пам'яттю, завжди орієнтуючись у науці, він особливо взявся вивчати легенди і традиції свого краю, а також інших слов'янських країн, публікуючи їх у різних журналах. [...] Гастон Парі не раз звертав увагу Академії надписів і красного письменства у Парижі на ці дуже детальні і глибокі дослідження» [6, с. 431].

Також Ф. Вовк знайомив читачів журналу з важливими слов'янознавчими працями, які М. Драгоманов упродовж 1889–1893 рр. друкував у Болгарії, а також згадав багато статей ученого в таких журналах, як “Revue des traditions populaires”, “Mélusine”, “La Tradition”, “The Athenaeum”, “The Folklore”. Автор некролога писав: «...Усі ці праці відзначаються неабиякою ерудицією і дуже чітким застосуванням наукових методів [...]. Можна сказати без перебільшення, що саме він відкрив для Західної Європи джерело народних традицій України, Болгарії тощо. А ще більшою є важливість його робіт для його рідного краю. Українські етнографи і фольклористи Рудченко, Чубинський, Манжура, Іванов та інші зібрали і впорядкували дуже вагому кількість народних традицій, але саме він почав науково вивчати їх і впровадив у ці студії усе те, що було вже зроблене у європейській науці» [6, с. 431–432].

На завершення некролога Ф. Вовк помістив такі підсумкові думки: 1) М. Драгоманов був першим, хто виявив східні, болгарські та літературні елементи у легендах свого краю і вказав шляхи їхньої міграції; 2) саме йому належить честь здійснити великий вплив на молодшу генерацію дослідників в Україні й Болгарії, які були просвітлені його працями, а, отже, були зобов'язані наслідувати його приклад; 3) разом із В. Антоновичем він був першим, хто мав відвагу визнати й засвідчити фальшивість деяких пісень, що подавалися у всіх добірках поміж народними піснями. І нарешті підсумував: «Дослідження фольклору у цих двох країнах в Україні і Болгарії не може обмежуватися безсистемним нагромадженням документів, відсутністю критики, так само як і стара методика повинна уступити місце новим методам дослідження – методам точнішим і науковішим. Втрата, яку наука України зазнала в особі Михайла Драгоманова, дуже велика і ми думаємо також, що вона буде відчутна для тих

науковців Західної Європи, які займаються слов'янськими традиціями» [6, с. 432].

1897 року у № 4–5 т. XII спареного квітнево-травневого номера того ж журналу Ф. Вовк помістив у розділі «Nécrologie» пропам'ятне слово про недавно померлого українського письменника-романтика і вченого Пантелеймона Куліша: «Газети сповіщають нам про смерть пана Куліша (у тексті «Pantaléon Koulich». – *Я. К.*), одного з найдавніших, найкращих традиціоналістів України» [8, с. 281]. Переповівши важливіші сторінки життя письменника, зокрема про навчання в Київському університеті, Ф. Вовк розповідав про сплановане стажування П. Куліша за кордоном, яке було скасоване через арешт і закиди щодо його тісних зв'язків із «гуртком українських патріотів, члени якого Костомаров, Шевченко, Савич та інші звинувачувались у федералістських республіканських аспіраціях» [8, с. 281].

Далі український фольклорист розповідав про опублікування «Записок о Южной Руси» – надзвичайно примітну добірку, «в якій він (Куліш. – *Я. К.*) зібрав значну кількість легенд, традицій, а особливо історичних пісень, що на той час ставали вже дуже рідкісними через зникнення старих українських кобзарів, які зберігали їх у своїй пам'яті» [8, с. 281].

Ф. Вовк інформував читачів про видавничу діяльність Пантелеймона Куліша – журнал «Основа», «в якому він також багато місця присвятив народним традиціям»; історичні та літературні студії, в яких особливо важила полеміка. Автор некролога також зазначав, що П. Куліш пізніше нічого більше про фольклор і не писав, однак, «як добрий знавець мови своєї батьківщини, багато працював над українським словником і 1857 року впровадив в українську літературу фонетичну орфографію, яку 1874 року заборонив царський уряд» [8, с. 282].

На завершення некролога пам'яті видатного українського письменника, ученого і фольклориста Ф. Вовк подав вартісну для французькомовного читача інформацію про перекладацький доробок П. Куліша: «Окрім історичних праць і декількох романів, він надрукував у Львові (Léopol) український переклад

«П'ятикнижжя» (1869 р.), а у Відні – Євангелія і псалми. Знаємо також його переклади Шекспіра і декількох інших авторів» [8, с. 282].

Варто згадати і про інформацію, яка з'явилася у № 9, т. XV журналу за вересень 1900 року, у якій ішлося про Міжнародний конгрес народних традицій, що відбувся 10–12 вересня 1900 року. Цікавим був список фольклорних товариств-учасників конгресу: Чехословацьке етнографічне товариство Праги (Т. Волков); Польське фольклорне товариство Львова (Лемберга) (пані Т. Волков і Зміградський); Наукове товариство ім. Шевченка (Львів, Лемберг, Галичина) – (пан Т. Волков). Нижче зазначалося, що «добродій Т. Волков зачитав доповідь добродія І. Франка про «Традиціоналістський рух в Галичині» і також доповідь доктора Охримовича про «Сліди сільського комунізму в Галичині».

Фольклористичний журнал “*Revue des traditions populaires*”, заснований 1886 року, був широко відкритий для публікації слов'янського фольклору взагалі, зокрема й українського. Вже наступного, 1887 року, у вересневому та листопадовому номерах були поміщені українські християнські старозавітні легенди у перекладах бельгійською професора Ежена Енса; у серпневому номері за 1888 рік та січнево-лютневому номерах за 1889 рік були надруковані українські християнські новозавітні легенди в перекладі того ж професора.

У подальших номерах журналу були надруковані студії Ф. Вовка про звичаї подорожей в Україні, сани у похоронних звичаях українців, а також рецензії на окремі його праці, як-от «Весільні звичаї та обряди», а також фольклористичні переклади, які зробив Ф. Вовк (наприклад, народна казка “*Saint-Georges dans la légende de l'Ukraine*”, перекладена з етнографічного збірника «Чорноморські народні казки М. Дикарива» (Львів, 1896).

Варто згадати ще й ту оцінку науковим дослідження Ф. Вовка, яку дав громадський діяч, письменник і публіцист, Петро Стебницький у некролозі «Професор Хведір Вовк», надрукованому у ч. 11 видання-літопису українського письменства «Книгар» за липень 1918 року: «...Гірка й болюча втрата, бо взяла одного з найстаріших діячів нашого громадського життя і

видатного представника української науки, від котрого ще багато можна було сподіватись послуг для України і її культури» [3, с. 617].

Автор некролога коротко розповів про важкий життєвий шлях становлення Ф. Вовка як науковця, що «придбав своїми науковими працями європейське признання»; вимушену еміграцію «внаслідок тих утисків, що 1876 року спинила на 30 років весь нормальний хід української літературної і культурної роботи»; серйозну наукову працю, «блукання по закордонній Україні для збору етнографічного і фольклорного матеріалу». П. Стебницький згадав і роботу Ф. Вовка разом із французьким географом Е. Реклю «над його знаменитими томами всесвітньої Географії, студіювання антропології, відвідування лекцій видатніших представників цієї науки», а також «друк у французьких спеціальних виданнях розвідки з української етнографії» [3, с. 618]. Читаючи лекції з антропології в Петербурзькому університеті, працюючи в антропологічних комісіях, влаштовуючи етнографічні та антропологічні експедиції, «Ф. Вовк склав дві цінні праці з антропології та етнографії українців для 2-го тому видання «Українській народъ въ его прошломъ и настоящемъ (1916 р.)» [3, с. 619].

Улюбленою мрією останніх літ життя Ф. Вовка, згадував П. Стебницький, було написання українською мовою «строгої наукової праці по українській етнографії, зо всіма тими деталями, додатками та ілюстраціями, які не могли з тих або інших причин увійти в видання «Українській народъ». Але і ця праця залишилася після небіжчика, наскільки відомо, лиш в початковій стадії» [3, с. 621].

На завершення розповіді про Ф. Вовка, цього надзвичайно харизматичного науковця, який самовіддано служив національній культурі, повернімося до завершальних рядків некролога М. Грушевського, які до сьогодні, на жаль, актуальні: «Його праці розкидані по різних періодичних спеціальних виданнях, українських і закордонних, за небагатьма виїмками вже неприступні тепер. Обов'язок його учнів – видати їх в приступнім українським виданню. Їх не так багато, захід щодо до того не так великий, а треба се зробити зараз, коли ті

праці мають значінне актуальне і можуть віддати велику прислугу в науковій роботі, а не чекати, поки за ними зістанеться тільки значінне історичне» [2, с. 10]. Спадщина Ф. Вовка, за незначним винятком, ще чекає на свою републікацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Горленко В. Ф.* Вовк Федір Кіндратович // Українська літературна енциклопедія: в 5 т. Т. 1: А–Г. Київ, 1988. С. 340.
2. *Грушевський М.* Пам'яті Федора Вовка. † 29 червня 1918 р. // Україна. 1918. Кн. 1–2. С. 1–10.
3. *Стебницький П.* †Проф. Хведір Вовк // Книгар. 1918. Ч. 11. С. 618–622.
4. *Стельмах Г. Ю., Приходько М. П.* Ф. К. Вовк (до 120-річчя з дня народження) // Український історичний журнал. 1967. № 3. С. 124–126.
5. *Франко І.* Зібрання творів: у 50 т. Київ: Наукова думка, 1976–1986.
6. *Volkov Th.* Nécrologie. M. Dragomanov // Revue des traditions populaires. Bruxelles, 1895. Т. X. № 7. Р. 430–432.
7. *Volkov Th.* В.-D. Hrintchenko. Etnografitcheskié materialy, etc., 2 vol. Tchernyov, 1895–1896 // Revue des traditions populaires. Bruxelles, 1897. Т. XII. № 2. Р. 123–124.
8. *Volkov T.* Nécrologie. P. A. Koulich // Revue des traditions populaires. Bruxelles, 1897. Т. XII. № 4–5. Р. 281–282.
9. *Volkov Th.* Nécrologie. A. A. Potebnia // Revue des traditions populaires. Bruxelles, 1892. Т. VI. № 1. Р. 59–60.
10. *Volkov T.* Jyttié i slovo // Revue des traditions populaires, Bruxelles, 1894. Т. IX. № 3–4. Р. 226–227.

References

1. Horlenko, V. F. (1988). Vovk Fedir Kindratovych. In: *Ukrainska literaturna entsyklopediia: v 5 t. T. 1: A–H*. Kyiv, 340.

2. Hrushevskiy, M. (1918). Pam'iaty Fedora Vovka. † 29 chervnia 1918 r. In: *Ukraina, kn. 1–2*, 1–10.
3. Stebnytskyi, P. (1918). †Prof. Khvedir Vovk. In: *Knyhar, ch. 11*, 618–622.
4. Stelmakh, H. Yu., Prykhodko, M. P. (1967). F. K. Vovk (do 120-richchia z dnia narodzhennia). In: *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal, № 3*, 124–126.
5. Franko, I. (1976–1986). *Zibrannia tvoriv: u 50 t.* Kyiv: Naukova dumka.
6. Volkov Th. (1895). Nécrologie. M. Dragomanov. In: *Revue des traditions populaires. Bruxelles, t. X, № 7*, 430–432.
7. Volkov, Th. (1897). B.-D. Hrintchenko. Etnografitcheskié materialy, etc., 2 vol. Tchernyov, 1895–1896. In: *Revue des traditions populaires. Bruxelles, t. XII, № 2*, 123–124.
8. Volkov, T. (1897). Nécrologie. P. A. Koulich. In: *Revue des traditions populaires. Bruxelles, t. XII, № 4–5*, 281–282.
9. Volkov, Th. (1892). Nécrologie. A. A. Potebnia. In: *Revue des traditions populaires. Bruxelles, t. VI, № 1*, 59–60.
10. Volkov, T. (1894). Jyttié i slovo. In: *Revue des traditions populaires. Bruxelles, t. IX, № 3–4*, 226–227.

Стаття надійшла до редколегії 22.01.2020

Прийнята до друку 20.02.2020

**FEDIR VOVK'S UCRAINICA IN THE PAGES OF THE BELGIAN
FOLKLORE JOURNAL *REVUE DES TRADITIONS POPULAIRES* (TO THE
DEATH CENTENARY OF THE ENCYCLOPEDIC SCHOLAR)**

Yarema KRAVETS'

*Ivan Franko National University of Lviv,
World Literature Department,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: yaremakravets@gmail.com*

Fedir Vovk belongs to those encyclopedic scholars whose contributions have made up one of the most interesting links in the more than a sesquicentennial history of Ukrainian-Belgian literary relations. Some articles on this anthropologist and folklorist were published in Ukrainian periodicals. The talk, in particular, was on the emigration activity of the scholar, when he dealt with Anatomic Anthropology and Comparative

Ethnography. The researchers noted that, being forcibly torn away from his Motherland, Fedir Vovk kept on researching the past and present of the Ukrainian people, constantly informing on the results of scholarly research in Ukraine. But their authors did not touch upon F. Vovk's Ukrainian-studies publications, placed in particular on the pages of the Belgian folklore magazine "Revue des traditions populaires". This article deals with the French-language responses of the scholar to the emergence of Borys Hrinchenko's ethnographic studies, the first issue of I. Franko's magazine "Zhytie I Slovo" [Life and Word]. Fedir Vovk published a number of obituaries – in memoriam of the linguist Oleksander Potebnia, the professor Mykhailo Drahomanov, and the recently deceased writer Pantaleimon Kulish, acquainting the reader of the Belgian magazine with the significance of each of the aforementioned scholars for Ukrainian culture. Special mention is made of this relationship with Ivan Franko for whom Fedir Vovk was a "reliable source" of supplying bibliographic notes on new French books. The paper as well presents some facts touching upon Fedir Vovk's scientific bibliography published in the pages of the "Revue des traditions populaires". Some issues of the magazine carried Fedir Vovk's studies on the customs of travelling over Ukraine, sledge in the burial rituals of the Ukrainians, reviews on some works of the scholar, viz. "Vesil'ni zvychayi ta obriady" (The Nuptial Customs and Rites), as well as folkloristic translations made by Fedir Vovk. The paper mentions two obituary articles of particular importance bearing on the personality published in 1918, authored, respectively, by Mykhailo Hrushevsky and Petro Stebnytsky, a public figure, writer, and publicist.

Keywords: Fedir Vovk, "Revue des traditions populaires", Ukrainian-Belgian literary relations, ethnographic contributions, obituaries, O. Potebnia, M. Drahomanov, P. Kulish, I. Franko.